

**І сів він зерно добірне
У ґрунт добрячий.
Повиростали – не спокійні
І не ледачі.**

Надія Чорноморець

СІВАЧ РОЗУМНОГО Й ВІЧНОГО

До 90-річчя академіка НАН України Івана Дзюби

Для мене велика честь та приємність від імені Редакційної колегії та Редакції журналу «Світогляд» вітати високодостойного **Івана Михайловича Дзюбу** зі знаковою ювілейною датою.

З роси та води Вам, дорогий Ювіляре, здоров'я на довгі літа, радісного спілкування з родиною, колегами та друзями. Будемо раді бачити Вас серед авторів «Світогляду» з Вашими далекоглядними та високопрофесійними міркуваннями про сучасну Україну та світ.

Микола Григорович Железняк – директор Інституту енциклопедичних досліджень НАН України – запропонував з нагоди Вашого ювілею підготувати короткі замальовки на різні теми нашого з Вами спілкування. Зважаючи на вплив, який Ви, шановний Іване Михайловичу, заслужено маєте на всіх українців, я вибрав тему «*Дзюба і я*», водночас усвідомлюючи різномасштабність та неспівмірність цих імен: Іван Дзюба – непересічна особистість, багатогранний вчений-гуманітарій і я – представник точних наук, астроном. Про Івана Дзюбу можна говорити як про людину, яка небезуспішно намагалася пробудити національну свідомість українців. Адже його книга «Інтернаціоналізм чи русифікація» була (якщо використати аналогії з астрономією) як вибух Наднової у Всесвіті. Гнівний памфлет як-раво і потужно висвітвив усі пороки радянської системи в тодішньому Союзі.

Свідомі українці (говорю і про себе також) відчували настійну потребу не пристосовуватися до умов такого викривленого у національно-культурному сенсі життя і почали відмовлятися бути перевертнями.

Але мені знадобилося ще багато років, щоб відважитися стати на цей новий національно-свідомий шлях. З одного боку, багатолітні традиції західноукраїнської родини ніби й сприяли такому поступу. Проте прагнення вирватися з умов злиденного життя та досягнути достойного місця в науці не давали мені відкрито виступати проти владної системи того часу.

Цю систему я успішно використовував для власного самовдосконалення, а потім – для розвитку Головної астрономічної обсерваторії АН УРСР та поступу науки в Україні взагалі. «Сповідь» про ці часи можна знайти в автобіографічній книзі «Мое земне тягіння» (у 2 томах, виданої ВД «Академперіодика» в 2015 р.). І тільки в часи «горбачовської перебудови» у мене вже вистачило мужності «дослухатися до Дзюби». Тому й відважився у 1990 році очолити в системі АН УРСР Комітет з науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном (від 1994 р. – Український міжнародний комітет з питань науки і культури при НАН України).

На завершення скажу, що впродовж багатьох років (аж до більш близького знайомства) Іван Михайлович Дзюба був для мене далеким манливим сяйвом Наднової та дороговказом на шляху до усвідомлення моєї національної ідентичності.

За це низький уклін Вам, шановний і дорогий Іване Михайловичу. ■

Ярослав Яцків
академік НАН України